

SAMENWERKING RONDOM
DOORLOPENDE LEERLIJN
VOOR PROFIEL ZORG EN
WELZIJN.

Mieke van Dijk, Frank Hermans en Christa Hakkenberg

Van vlammetje naar uitslaande brand

Bij mboRijnland zit gepersonaliseerd leren in het DNA. Dat resulteert in een bijzondere aanpak van samenwerking rond doorlopende leerlijnen. Door zich aan te passen aan de verschillende behoeften van vmbo-scholen in de zes regio's met een vestiging van het mbo, maakt mboRijnland de goede match. In Woerden, een van de zes locaties, vormen studenten en docenten Welzijn & Zorg een 'persoonlijke brug' tussen leerlingen van het profiel Zorg en Welzijn van het vmbo Kalsbeek College en het mbo.

Knetteren

"Laten we gewoon beginnen." Zo simpel kan de eerste stap naar een doorlopende leerroute zijn. Met een klein vlammetje, als resultaat van een gesprek tussen leidinggevendenden van het mbo en het vmbo. Die eerst maar eens wilden kijken wat er zou gebeuren, als vmbo en mbo bij elkaar over de vloer zouden komen. Met de afspraak om in ieder geval een samenwerking te gaan starten en die later invulling te geven. Toen even later de vmbo-docent en de mbo-docent, beiden visionair én doener, tegenover elkaar zaten, begon het vuurtje aan alle kanten te knetteren.

Mbo-docent Mieke van Dijk, jarenlang werkzaam als verpleegkundige en bol/bbl-docent, staat sinds een paar jaar helemaal voor de klas. "Ik zag op het mbo aardig wat eerstejaars bol-studenten die geen goed beeld hebben waar ze eigenlijk voor gekozen hadden of die mopperden over dubbelingen in de lesstof," vertelt ze. Christa Hakkenberg werkt als vmbo-docent Zorg & Welzijn bij het Kalsbeek College in Woerden. "Ik merkte dat leerlingen in het profiel Zorg en Welzijn

die voorheen Uiterlijke Verzorging kozen, minder gemotiveerd waren. Daar wilde ik wat aan doen."

Tillift

De eerste stap was bij elkaar over de vloer komen. In het eerste half jaar bezochten kleine groepjes van twee of drie vmbo-leerlingen tijdens hun Zorg & Welzijn-lessen de praktijklessen op het mbo. Weinig op hun gemak en bang voor het onbekende. Evengoed lagen ze aan het eind van de dag in de tillift of in het bed in het praktijklokaal. En bleken ze terug op school laaiend enthousiast. "Dat is een van de grote plussen van de samenwerking," zegt Christa, "want op die manier weten leerlingen beter waar ze na het vmbo heengaan en wat werken in de zorg inhoudt. En daardoor krijgen ze meer zin om in het vmbo hun schouders eronder te zetten."

Andersom komt het mbo voorlichting verzorgen op het vmbo. Niet alleen docent Mieke doet dat, ook studenten van het mbo. MBO-studenten leggen soms hun examens af op het vmbo, voor hun opleiding

onderwijsassistent of een zorgopleiding. 'Voor onze leerlingen is dat een fantastische manier om meer feeling te krijgen met hoe het in de opleidingen in Welzijn en Zorg toegaat,' zegt Christa. 'Een examen duurt 20 minuten, maar de studenten blijven al gauw een uurtje hangen.'

De doorlopende route wordt steeds verder opgebouwd. 'Verpleegkunde kun je beschouwen als een 'meestervak'. Ik ontdekte dat als leerlingen iets al geleerd hebben en dat kunnen overdragen aan anderen, er weer een nieuw vuurtje ontstaat', zegt Mieke. 'Op het mbo is het best lastig om in je lessen vorm te geven aan onderdelen als 'studentbegeleiding' en 'je vak uitvoeren als meester'. Maar in de meester-gezel-aanpak zoals wij die bedacht hebben, gebeurt dat vanzelf en worden vakinhoud en LOB gecombineerd.'

Bouwstenen

'Het begint met een leerling met al zijn of haar talenten, die iets wil. Wát de leerling precies wil, moet nog gevormd worden. In het tweede jaar, al vóór de profielkeuze, laten we leerlingen kennismaken met het mbo en beroepsbeelden vormen. Alle eerstejaars mbo-studenten die daadwerkelijk kennismaken hebben met hun opleiding beschouwen we als meesters. Zij kunnen dat beeld prima overdragen naar vmbo-leerlingen. In vmbo 3 maakt de leerling studenten Welzijn en Zorg mee, die hun examens komen doen op het vmbo of daar projectjes leiden. Omgekeerd komen de vmbo'ers op het mbo lessen volgen. Zo krijgen ze een concreter beeld van de mogelijke beroepen in de sector en hoe het pad daarheen eruit gaat zien. In het 4e leerjaar worden vmbo-leerlingen voor hun PTA gekoppeld aan een student, in een meester-gezel-relatie. In die periode bouwen ze een portfolio op, zoals dat normaliter de eerste 10 weken van het eerste jaar op mboRijnland gebeurt. Ze krijgen les van hun buddy, gaan bij hun buddy op stagebezoek en ze ontvangen feedback op welke kwaliteiten ze al hebben.'

De buddy/meester en gezel blijven in een groot deel van de opleiding aan elkaar gekoppeld. Eenmaal in de mbo-opleiding neemt de dan eerstejaars het stokje over en vervult zelf de meesterrol. Tegelijkertijd kan

hij met zijn eigen buddy blijven meekijken wat er in het tweede leerjaar van de opleiding verwacht wordt.

"OP HET MBORIJNLAND STREVEN WE GEPERSONALISEERD LEREN NA. DAT BETEKENT DAT JE PORTFOLIO EN JE EIGEN LEERVragen LEIDEND ZIJN VOOR DE LEER- EN WERKERVaringen DIE BIJ JOU PASSEN."

Als je studenten vóór ze een gepersonaliseerd leertraject ingaan al kunt leren hoe je een portfolio bouwt, hoe je om feedback vraagt en hoe je leervragen formuleert, is dat een enorme winst! Vmbo'ers stappen zo na hun examen het mbo binnen met al een belangrijk deel van de bouwstenen op zak!"

Haakje in de samenwerking

Nu het machientje draait voor de kader- en TL-leerlingen, opperde het Kalsbeek College: 'Onze basisleerlingen verdienen ook zo'n stip aan de horizon!' 'Groot gelijk', vond Mieke. Geïnspireerd door gesprekken met basisleerlingen Anouk en Lucas voegde ze de daad bij het woord. Zodat ook zij weten dat het mbo straks op ze staat te wachten en dat ze tijdens hun niveau 2 opleiding - net als de andere leerlingen - verder mogen kijken. 'De basis van het portfolio is immers niet alleen voor Zorg & Welzijn te gebruiken, maar veel breder. Mocht een leerling van gedachte of keuze veranderen, dan kan dat prima.' 'Vanaf het begin was onze insteek dat het iets dynamisch moest worden, waar je echt iets aan hebt en wat niet stil komt te liggen omdat je onderweg per ongeluk een verkeerde afslag hebt genomen,' vult Christa aan.

Niet alleen in Woerden, maar ook op de andere locaties van mboRijnland werkt men aan doorlopende leerlijnen. Frank Hermans is fulltime projectleider Onderwijsvernieuwing bij mboRijnland en heeft het project 'Doorlopende leerlijnen Welzijn & Zorg' voor alle locaties onder zijn hoede. Daarnaast is hij projectleider bij CIV Welzijn & Zorg: een regionaal samenwerkingsverband van bijna 40 instellingen in het onderwijs, de zorg- en welzijnssector en diverse gemeenten; partijen die de doorlopende leerlijn stimuleren. Magenta, zo heet het project. De vermenging van de twee kleuren symboliseert de brug tussen vmbo en mbo. 'Elke regio kent één of

meer deelprojectleiders,” vertelt Frank, “en elke regio heeft een ander motief en een ander begin. In Woerden bestond er een duidelijke klik op het niveau van leidinggevend en dat van docenten: een eerste ‘haakje’ om te benutten in de samenwerking. De Leidse aanpak probeert op een andere manier recht te doen aan de verschillen tussen de vmbo’s. Het ene vmbo is meer gericht op de Nieuwe Leerweg, het andere op een programmatische doorlopende route.”

Boterbriefje

Hoe lukt het om te komen tot verschillende afspraken met vmbo-scholen? “Als verpleegkundige heb ik op mijn 17e geleerd elke dag aan patiënten te vragen: ‘wat heeft u nodig?’”, vertelt Frank. “Onze branche leent zich voor een vraaggerichte aanpak. We hebben het over het vak, maar ook over LOB. Dat is verweven met elkaar. Niet alleen studenten leren elkaar kennen, ook docenten. Hoe mooi zou het zijn als er kruisbestuiving tussen locaties en opleidingen komt?”

Het programma Sterk Beroepsonderwijs helpt in de samenwerking, zo ook het gegeven dat de nieuwe wet er is, alleen al als stok achter de deur. Een samenwerkingsovereenkomst moet geen keurslijf worden. Liever eerst kijken hoe de verkering eruit ziet en het boterbriefje pas tekenen als de verloving nabij is,” zegt Frank.

“Bestuurlijke verankering alléén is niet genoeg”, vervolgt hij. “Als er bestuurlijke dekking is én enthousiasme bij de docenten, dan ligt er al een behoorlijke garantie voor succes. Gaandeweg leggen we dat vast in een samenwerkingsovereenkomst, in de hoop dat de samenwerking verduurzaamt. Let wel,” waarschuwt hij, “verduurzamen betekent niet dat het kláár is. De beweging moet juist dóórgaan. Daarom is Woerden zo’n mooi voorbeeld, omdat het

enthousiasme en draagvlak, ondanks de beperkingen van corona, blijven. Een van de belangrijkste lessen uit projecten om uitval te voorkomen is de waarde van warme overdracht. Die warme overdracht zie ik nu ook ontstaan. Dat gaat niet om zieltjes winnen. Het belang dat de groepen vol zijn en het werkveld straks voldoende goed opgeleide mensen heeft, is er natuurlijk ook. Het eerste belang is dat we het keuzeproces op een goede manier ondersteunen vanuit LOB en de vakinhoud, het liefst in elkaar grijpend. Het gaat om de juiste plaats voor een leerling met een bepaald talent.”

Hoogste niveau van kennis & kunde

De reacties van leerlingen en studenten liegen er niet om. Christa: “Ze zijn enthousiast en weten er echt meer vanaf dan voorheen. Als wij de voorlichting verzorgen is het een ‘ver-van-je-bedshow’; Mieke en haar studenten kunnen dat veel beter overbrengen. En de basisleerlingen zien veel meer perspectief.” “Voor de eerste en tweedejaars van het mbo is het best spannend,” zegt Mieke. “Ze groeien enorm van het feit dat ze door de vragen worden uitgedaagd en doordat ze dit kunnen. Het hoogste niveau van kennis en kunde is als je het kunt overbrengen op iemand anders.”

Stiekem dromen de docenten verder. “Over twee jaar zou ik willen dat elke vmbo-leerling vanaf leerjaar 3 een maatje heeft, mee kan kijken bij een stage, een veel beter beeld heeft van wat de zorg inhoudt en een bewustere keuze kan maken”, zegt Christa. En Mieke: “Ik zie dat sommige jonge mensen van 16 tot 20 jaar best een moeilijke start hebben. Je moet een vak leren en volwassen worden. Dat zijn twee enorme projecten! Ik heb de stiekeme hoop, dat leerlingen eerder bewust raken van wat ze zelf kunnen en wat ze waard zijn.”